

مجموعه کتاب‌های آموزشی محیط زیست (۱)

بهداشت محیط زیست روستا

بسم الله الرحمن الرحيم

بهداشت محیط زیست روستا

از مجموعه کتاب‌های مشارکتی سازمان نهضت سوادآموزی (۴۴)

تولید شده در:

کارگاه ملی برنامه‌ریزی و تولید مواد یادگیری ویژه بزرگسالان
دفتر پژوهش، برنامه‌ریزی و تولید مواد آموزشی سازمان نهضت سوادآموزی

شناسنامه کتاب :

عنوان کتاب : بهداشت محیط زیست روستا

نظران علمی: بشیر خزامی پور - محمد مخاطب

رابط گروه: زینب مرزووقی

اعضای گروه: علی صیادی، رضا علی حمیدی، ودود اسکندری، محمد رضا دهنمکی،

سید جلال زرینی، علی اصغر فیاضی نیا و محمد ناصری نژاد.

ویراستار: بشیر خزامی پور

صفحه آرا: قدیر کرمی سیدآبادی

طراح جلد و تصویرگر: بابک نوبهاری

ناشر: سازمان نهضت سوادآموزی - سازمان حفاظت محیط زیست

شمارگان: ۵۰/۰۰۰

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۷۹

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه

- بخش اول - بهداشت و محیط زیست ۱
تعریف بهداشت، محیط زیست، بهداشت اماکن عمومی،
بهداشت محیط کار
- بخش دوم - راههای دفع زباله ۹
تعریف زباله، جمع آوری زباله، دفع صحیح زباله،
زیان‌های زباله، راههای دفع حشرات، ایجاد فضای سبز
- بخش سوم - آب‌های آلوده جاری ۱۹
آب، تعریف آب آلوده - انواع آب آلوده، اثر آب آلوده در
محیط زندگی انسان - بیماری‌های آب آلوده، دفع بهداشتی
آب‌های آلوده
- بخش چهارم - بهداشت و نگهداری دامها ۲۷
محیط نگهداری دام، بهداشت محیط دام، دفع بهداشتی
فضولات دامی، جایگاه مناسب دام، جایگاه گوسفندان
فاصله جایگاه دام تا محل زندگی انسان
- بخش پنجم - آنچه آموخته‌اید چگونه عمل می‌کنید؟ ۳۷
- منابع و مأخذ ۴۳

مقدّمه

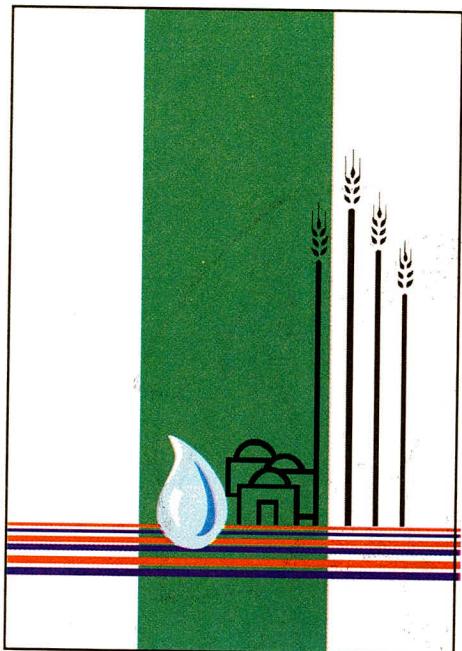
زمین، آب و هوا، گیاهان و حیوانات، نعمت‌هایی هستند که خداوند برای زندگی به انسان بخشیده است. انسان نمی‌تواند بدون این نعمت‌ها زندگی کند. بنابر این وظیفه همهٔ ما، شکر در برابر این نعمت‌ها نگه‌داری درست از آنهاست.

اگر به اطراف خانه، مدرسه و محلهٔ خود نگاه کنیم، چیزهای زیادی وجود دارند که محیط زیست ما را آلوده می‌کنند.

خودروها، سوخت کارخانه‌ها، زباله‌ها، فاضلاب‌ها و بسیاری از چیزهای دیگر، هر یک به صورتی در آلوده کردن محیط زیست سهم دارند. از خود باید بپرسیم: در این آلودگی ما چه قدر نقش داریم؟ در بهسازی و پاکسازی محیط اطراف خود چه قدر تلاش کرده‌ایم؟ وظیفه ما برای پاکسازی محیط زیست خود چیست؟

اما این را می‌دانیم، در پاکسازی محیط زیست، همهٔ مردم روستا باید به صورت گروهی شرکت داشته باشند.

با توجه به اهمیت بهداشت محیط زیست، کتاب بهداشت محیط زیست روستا، شمارا با مواد آلوده کننده و نقش انسان در ایجاد آلودگی‌ها آشنا می‌کند. برای آگاهی بیشتر شما، برنامه‌ها و راه‌های از بین بردن آلودگی‌ها از محیط‌زیست و همچنین رعایت بهداشت توسعهٔ مردم روستا آورده شده است. سازمان نهضت سوادآموزی امیدوار است که این کتاب، شما دوستداران محیط‌زیست را در پاکسازی و حفظ بهداشت محیط خود کمک کند. تا بتوانید محیط‌زیستی سالم با فضایی سبز و شاداب داشته باشید. انشاءا...

بخش اول:

بهدایت و محیط زیست

محیط زیست سالم سلامت و شادابی

بهداشت

بهداشت یعنی : تمیز و پاکیزه نگهداشتن محیط زندگی، دفع صحیح فاضلاب، جمع آوری و دفع زباله به روش بهداشتی، پاکسازی محیط دامها و استفاده صحیح از آب های سالم است.

بارعایت بهداشت می توانید از بسیاری بیماری ها پیشگیری کنید. همچنین رعایت اصول بهداشتی موجب طولانی شدن عمر، سالم بودن و زیادشدن توانایی شما در انجام دادن کارها می شود.

در نتیجه، در جامعه ای که بهداشت رعایت می شود. هر انسانی با حفظ سلامت و تندرستی خود دارای زندگی سالم و مطلوب خواهد شد.

محیط زیست

محیط زیست عبارت است از: زمینی که روی آن زندگی می‌کنیم، هوایی که نفس می‌کشیم و آبی که برای آشامیدن و آبیاری مزرعه‌ها، درختان و پرورش ماهی‌ها از آن استفاده می‌کنیم.

بسیاری از بیماری‌ها که موجب درد و رنج و حتی مرگ انسان می‌شوند، به علت زندگی در محیط زیست ناسالم و غیربهداشتی است. زندگی انسان‌ها در روی زمین، مانند زنجیری با هم ارتباط دارد. هر کسی در هر نقطه از کره زمین، به محیط زیست صدمه بزند، نتیجه آن روی مردم کره زمین اثر می‌گذارد.

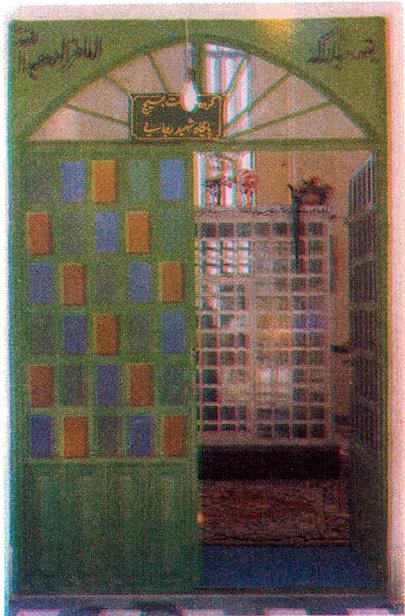
سلامت ما به محیط زیست وابسته است.

می دانید که:

درختان سبب تولید اکسیژن، کم کردن درجه حرارت زمین و بالا بردن
رطوبت هوا می شوند.

درختان از مهم‌ترین نیازهای حیات و محیط زیست مردم کره زمین
هستند؛ ولی متأسفانه امروزه از این سرمایه عظیم به وسیله بسیاری از صاحبان
صنایع، فقط برای تولید چوب و حرارت استفاده می شود. در نتیجه،
جنگل‌زدایی و از بین بردن درختان یکی از علت‌های مهم گرم شدن کره زمین
است، که باعث نابودی بسیاری از موجودات زنده در جهان شده است.

بهداشت مکان‌های عمومی

وظیفه شما برای سالم نگه داشتن
محیط زیست خود، رعایت کردن و
حفظ بهداشت مکان‌هایی مثل کوچه‌ها،
خیابان‌ها، جوی‌ها و مغازه‌ها، مسجدها،
مدرسه‌ها، زیارتگاه‌ها و حمام‌های
عمومی است. زیرا این مکان‌ها محل
بسیار مناسبی برای انتقال و پخش
بیماری‌های واگیر هستند.

داشتن آب سالم، دفع صحیح فاضلاب و جمع آوری و دفع زباله به روش بهداشتی در محل‌های عمومی از مهم‌ترین موارد بهداشتی است که همه مردم باید به آنها توجه کنند.

آب آشامیدنی یا مصرفی مسجدها، زیارتگاه‌ها، مدارس و حمام‌ها باید از طریق شبکه‌های لوله کشی از آب تصفیه شده شهری یا روستایی تهییه شود. با نصب آبخوری‌هایی در محل‌های مناسب و به تعداد کافی باید آب آشامیدنی را در اختیار مردم قرار داد.

در جاهایی که آب لوله کشی وجود ندارد و از آب چاه استفاده می‌شود، باید دستگاه کُلُرزنی خودکار بر روی چاه نصب شود. وضوخانه‌ها و مستراحها در محل سرپوشیده با کف و دیوارهای قابل شست و شو باشند.

تعداد شیر حمام‌ها، وضوخانه‌ها و دستشویی‌ها هم، با توجه به جمعیت استفاده کننده باشد. شیرهای مخصوص آب برای شست و شو و تمیز کردن محوطه مسجد و زیارتگاه، مدرسه و حمام نصب شود. مستراح و دستشویی باید به تعداد کافی در محل مناسب و سرپوشیده ساخته شود.

شست و شوی روزانه فضای مستراح با آب و ضد عفونی کردن آن در زمان بروز بیماری‌های واگیر لازم است.

دفع بهداشتی فاضلاب حمام عمومی بسیار اهمیت دارد؛ زیرا فاضلاب حمام عمومی به علت داشتن مواد زاید بدن بسیار آلوده است.

محیط حمام عمومی به علت رطوبت و گرمای کافی برای رشد و تولید بعضی از باکتری‌ها و قارچ‌ها مناسب است. بنابر این، ضدّ عفونی کردن روزانه و پس از پایان ساعت کار حمام لازم است.

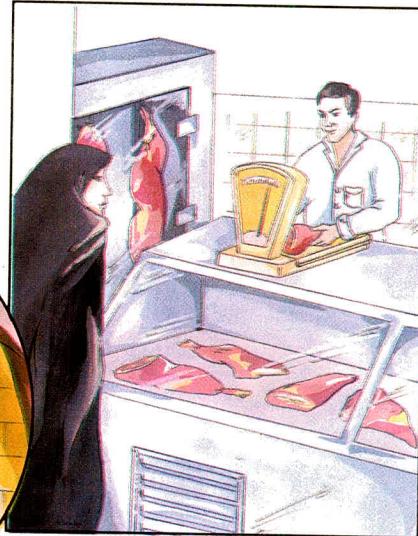
موادّ ضدّ عفونی کننده‌ای که در حمام‌ها بیشتر استفاده می‌شود. عبارت‌اند از: «پرکلرین، هارامید و آب آهک».

بهداشت محیط کار

افرادی که در تهیّۀ موادّ غذایی فعالیت می‌کنند. باید نکات بهداشتی را بیشتر رعایت کنند.

اگر موادّ غذایی مانند شیر، ماست، خامه، کره، پنیر و کشک که در روستا تولید می‌شوند، آلوده شوند، سبب مسمومیت مصرف‌کنندگان خواهد شد. گوشت نیز یکی از مهم‌ترین موادّ غذایی است که به علت ارزش غذایی و تأمین نیازهای بدن، حداقل یک‌بار در روز مصرف می‌شود.

گوشت همان‌طور که برای انسان مادّهٔ غذایی مفیدی است، مادّهٔ غذایی کاملاً خوبی برای موجودات بیماری‌زاست.

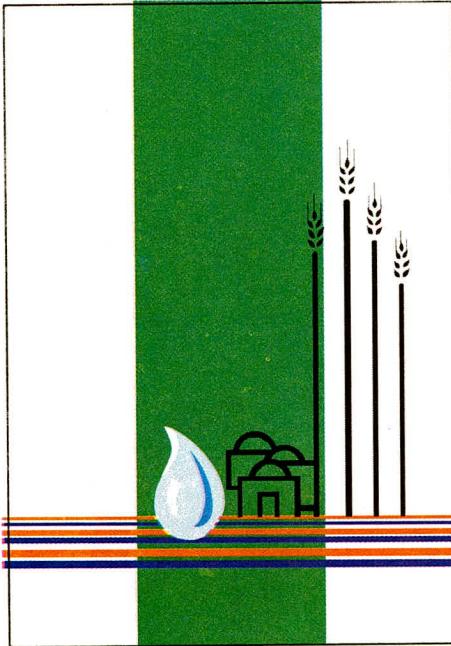
به این سبب نکات بهداشتی قبل از
کشتار تا موقع مصرف باید رعایت شود تا به شکل سالم به دست
مصرف کننده برسد.

محل نگهداری و فروش گوشت باید مرتب، تمیز و شسته شود تا
از ورود حشره‌هایی مثل، مگس، زنبور و سوسک جلوگیری شود. یا

گوشت را باید در یخچال‌های مخصوص نگهداری کرد تا فاسد
نشود.

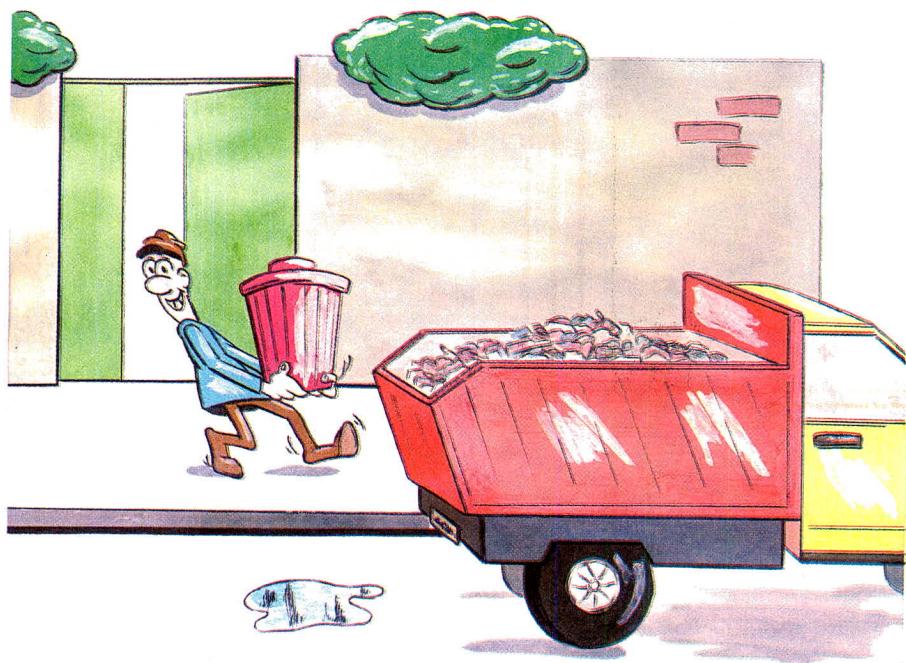
همچنین باید با نصب توری در جلوی در قصابی‌ها و یا کشیدن
پارچه تمیز روی گوشت از تماس آن با حشرات جلوگیری کرد.
بیماری‌ها بدون دلیل به وجود نمی‌آیند و اگر مراقبت کافی
صورت نگیرد. سلامت و تندرستی شما به مدت زیادی طول
نخواهد کشید.

سلامت، همچون جامی بلورین، بسیار زیبا و شکننده است

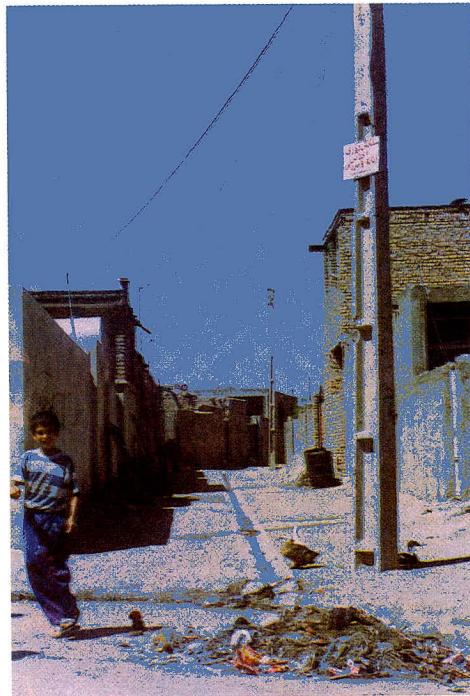
بخش دوم:

راه های دفع زباله

زندگی سبز با دفع زباله

زباله

«زباله‌ها» از موادی هستند که هوا، آب و زمین را آلوده می‌کنند. زباله‌ها همان مواد اضافی و دور ریختنی هستند. همه ما مواد زاید و دور ریختنی فراوانی تولید می‌کنیم. پس مانده غذا و خوراکی‌ها، اسباب بازی‌های شکسته، دریشیشه‌شیر، وسایل به دردخور، شیشه‌های مریبا، آب لیمو و نوشابه، قوطی کنسرو و کمپوت، پاکت نایلونی پفک و چیپس، کاغذ آدامس و شکلات، روزنامه و دفترچه باطله، زباله به حساب می‌آیند.

آیا می‌دانید به طور متوسط هر نفر در سال ۲۰۰ تا ۳۲۰ کیلوگرم زباله تولید می‌کند!

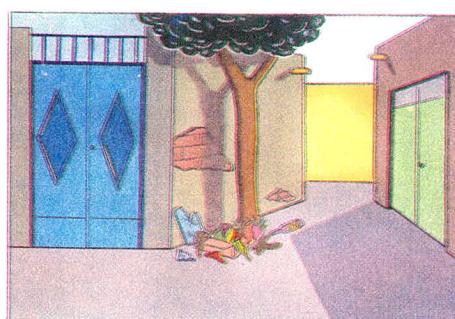
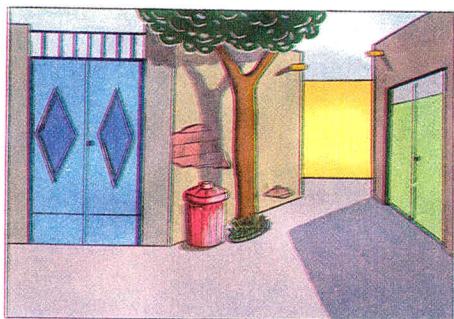
جمع آوری زباله

در خانه، زباله های باید در ظرف های در دار و کيسه های پلاستیکی محکم،
جمع آوری شوند.

ظرف های فلزی زباله نیز باید قابل شست و شو و ضدزنگ باشند و
مرتب شسته شوند.

دو طرف ظرف زباله باید دارای دستگیره باشد تا حمل کردن زباله
آسان شود. و فرد را آلوه نکند.

زباله ها باید خیلی زود به محل های مخصوص دفن برده یا سوزانده
و یا به کارخانه ها برای استفاده دوباره انتقال داده شوند. ظرف های زباله باید تا
۲۴ ساعت (یک شب ان روز) تخلیه شوند، زیرا به دلیل فشرده شدن
پسمانده های مواد غذایی، بوی نامطبوع می گیرند و مگس و سایر حشرات در
آنها تخمریزی می کنند.

گذاشتن و ماندن زباله‌ها در کوچه‌ها و خیابان‌ها باعث پراکنده شدن و
شیوع عوامل بیماری‌زا و زیادشدن مگس می‌شود.

مردم روستاها بهتر است، با هماهنگی بهداری محل و شورای روستا
 بشکه‌های بزرگ در دار در نزدیکی خانه‌ها برای جمع آوری زباله بگذارند و
 هر روز زباله‌ها را به خارج از روستا برند یا در مکان مناسب^(۱) دفن
 کنند.

رسول خدا(ص) فرمود:

زباله‌را در خانه جای ندهید و آن را خارج کنید، زیرا جایگاه شیطان است.

دفع صحیح زباله

زباله نه تنها باعث تولید بیماری، بوی بد و زشتی محیط زندگی می‌شود، بلکه با آلوده کردن خاک، آب و هوا، زیان‌های فراوانی را به بار می‌آورد. با نگاهی به زباله‌های خانه خود، می‌بینید که بعضی از آنها فاسد شدنی، بعضی فاسد نشدنی و برخی بازیافتی هستند.

برای مثال: پس مانده غذاها و مواد غذایی از زباله‌های فاسد شدنی هستند. شیشه، قوطی کُنسِرو، تکه‌های فلزات، و وسایل پلاستیکی از زباله‌های فاسد نشدنی هستند. کاغذ، مقوا شیشه و پلاستیک زباله‌هایی هستند که در کارخانه‌های مخصوص با تغییراتی، دوباره به صورت مواد جدید تولید می‌شوند. این مواد را مواد بازیافتی می‌گویند.

۱- مکان مناسب برای دفع زباله باید از محیط زندگی فاصله زیادی داشته و خارج از محیط زیست روستاییان باشد.

امروزه برای دفع زباله روش‌های مختلفی به کار می‌رود از جمله:

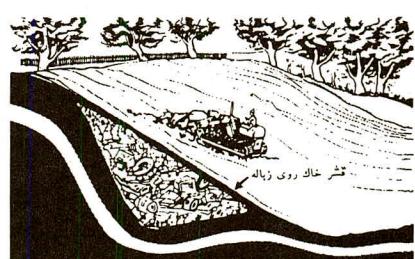
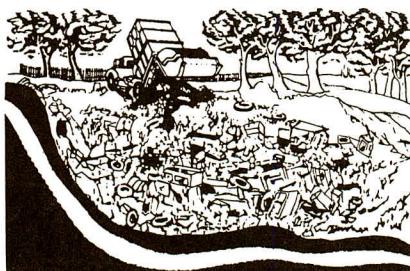
- ۱- جمع کردن در محیط باز
 - ۲- سوزاندن در هوای آزاد
 - ۳- دفن بهداشتی
 - ۴- سوزاندن در دستگاه‌های زباله سوز
- ۵- ریختن زباله به داخل فاضلاب.
- روش‌های جمع‌کردن و سوزاندن زباله‌ها در محیط‌های باز کاری غیربهداشتی است و موجب آلودگی هوا، پخش شدن بوی نامطبوع و به وجود آمدن بیماری‌ها می‌شود.

بهترین روش برای دفع زباله، به خصوص در روستاهای دفن بهداشتی زباله‌های فاسد شدنی در مکان مناسب است.

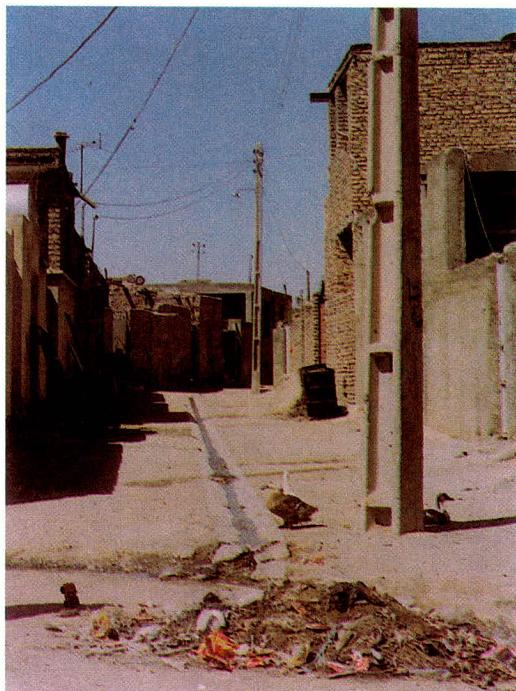
در این روش ابتدا زباله‌های فاسد شدنی را از زباله‌های فاسدنشدنی و بازیافته‌ی جدا می‌کنند و زباله‌های فاسد شدنی را در گودالی می‌ریزند و بعد روی آنها را با مقداری خاک به اندازه ۲۰ سانتی‌متر می‌پوشانند.

پس از مددتی (۶ماه تا یک سال) زباله‌ها با خاک مخلوط می‌شوند و سپس به کود تبدیل خواهند شد.

این عمل را چند بار تکرار می‌کنند. یعنی هر بار پس از ریختن زباله آن را با مقدار دیگری از خاک جدید می‌پوشانند و این کار را ادامه می‌دهند تا گودال با زمین اطراف همسطح شود.

زیان‌های زباله

پخش شدن زباله‌ها در خانه و اطراف آن و در محل کار و زندگی، موجب جمع شدن مگس، پشه، سوسک، موش و سایر حیوانات موذی و همچنین پخش بوی نامطبوع و گازهای سمی در هوا می‌شود.
زباله باعث آلودگی محیط به انواع میکروب‌ها و عوامل بیماری‌زا و پراکندگی و زیادشدن آنهاست.

مگس عامل انتقال بسیاری از بیماری‌های روده‌ای مانند: «حصبه و وباست» و باعث بیماری‌های چشم مثل «تراخم» می‌شود.

این حشره روی زباله و فضولات حیوانی و انسانی تخم‌ریزی می‌کند و تخم‌ها بعد از یک هفته به حشره بالغ تبدیل می‌شوند و حشره‌های بالغ از همه مواد غذایی که در دستر س است استفاده می‌کنند. این حشره عوامل بیماری‌زا

را از زباله‌ها و فضولات به مواد غذایی، ظرف‌های غذاخوری و نیز به چشم و پوست منتقل می‌کند.

علاوه بر مگس، بعضی از پشه‌ها مثل پشه مalaria، انسان را به بیماری‌هایی مانند تب مalaria مبتلا می‌کند.

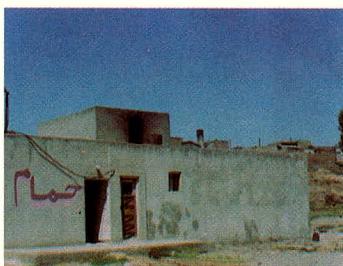
سوسک نیز باعث انتقال بیماری‌های روده‌ای مثل وبا و تیفویید می‌شود.

آیا می‌دانید:

مگس عامل بیماری و مرگ میلیون‌ها انسان شده است؟!

راه های دفع حشرات

بهترین و آسان ترین راه مبارزه با حشرات، رعایت کردن بهداشت و دور کردن زباله ها و فضولات و پس مانده های غذایی از محیط زندگی است. همچنین با خشک کردن باتلاق ها، از بین بردن آب های راکد، نصب کردن توری روی پنجره ها و چاه های فاضلاب می توان با حشرات مبارزه کرد.

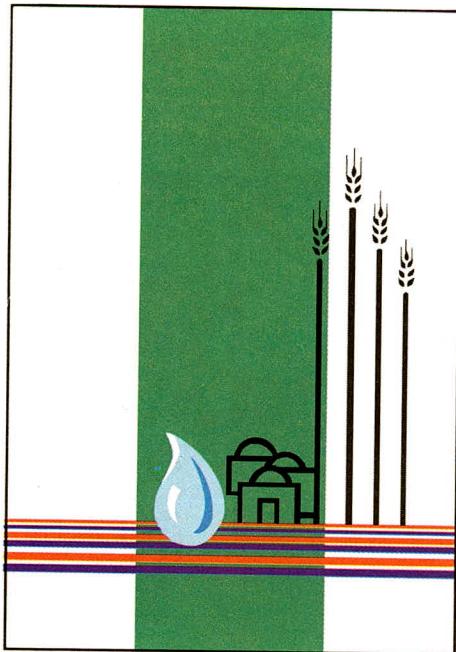
مواد غذایی را در ظرف های در دار نگه داری کنید تا از دسترس مگس و حشرات دور باشند.

ایجاد فضای سبز

یکی دیگر از راه کارهای مبارزه با آلودگی محیط زیست، ایجاد فضای سبز با کاشتن و پرورش گل و گیاه و درخت در محیط زندگی است. «درختکاری» از ارزان ترین و آسان ترین راه برای داشتن هوایی سالم و محیط زیستی سرسبز و با نشاط است.

چگونه درخت بکاریم.

بخش سوم:

ذیان‌های آب‌های آلوده جاری

آب آلوده جاری استقبال از بیماری

آب

آب از منابع مهم محیط زیست است. زندگی و سلامت ما به آب بستگی دارد. آب پاکیزه که خود پاک کننده و نابودکننده ناپاکی‌ها و آلودگی‌هاست، از نعمت‌هایی است که سلامت ما به آن بستگی کامل دارد.

آب مایه حیات است که مورد نیاز هر موجود زنده است. امروزه تهیّه آب آشامیدنی بهداشتی و سالم یکی از راه‌های اصلی در حفظ سلامت و پیشرفت اقتصادی مردم جهان است.

ولی بسیاری از انسان‌ها از دریاها، رودخانه‌ها، جویبارها، به عنوان زباله‌دان استفاده می‌کنند. آنان پس مانده غذاها، وسایل خراب شده و شکسته خود را به درون آب می‌ریزنند، که اینها موجب آلودگی آب، از بین رفتن ماهی‌ها و رشد حشرات می‌شود.

آب آلوده

آب سالم و زلال وقتی با مواد دیگر مخلوط شود، رنگ و بوی آن تغییر می‌کند و به آب آلوده تبدیل می‌شود. آب آلوده قابل آشامیدن و مصرف کردن نیست. رنگ و بوی هر آب، نوع آلودگی آن را نشان می‌دهد:

- آب سبز، نشانه وجود گیاهان کوچکی به اسم جلبک، در آب است.
- آب گل آلود، نشانه وجود بیش از اندازه خاک در آب است.
- پرده نازک درخسان روى آب، نشانه وجود نفت در داخل آب است، که آب را سمی می‌کند و باید از بیشتر شدن آن جلوگیری کرد.

● کف یا آب صابون در آب، نشانه وجود مواد پاک‌کننده مثل صابون از خانه‌ها یا جاهای دیگر به درون آب است.

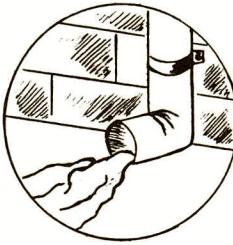
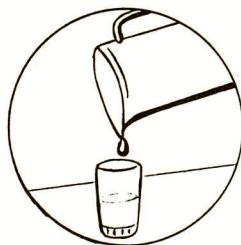
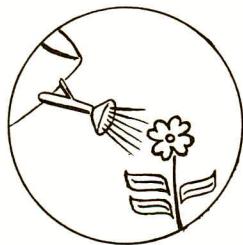
● بوی تخم مرغ گندیده، نشانه ورود فاضلاب به درون آب است. فاضلاب محل انتقال میکروب‌های بیماری‌زا و آلوده کننده آب است.

● آب سیاه و بدبو، نشانه وجود آشغال‌های گندیده یا فاضلاب است.

● پوشش نارنجی یا قرمز روی آب، نشانه وجود مواد زاید کارخانه‌ها به درون آب است.

این نوع آب‌ها موجب بیماری‌های عفونی یا انگلی و واگیر می‌شوند که مصرف آنها زیان‌هایی برای انسان و محیط زیست دارند.

انواع آب آلوده

قسمت بیشتری از آب‌هایی که ما برای شست و شو و نظافت ظرف‌های غذاخوری و بهداشتی، لباس‌ها و خانه خود استفاده می‌کنیم، به صورت فاضلاب در می‌آید.

جاری شدن فاضلاب‌های تصفیه نشده خانه‌ها، مغازه‌ها و مکان‌های عمومی در محیط زیست، موجب آلوده شدن آب به میکروب‌های بیماری‌زا می‌شود.

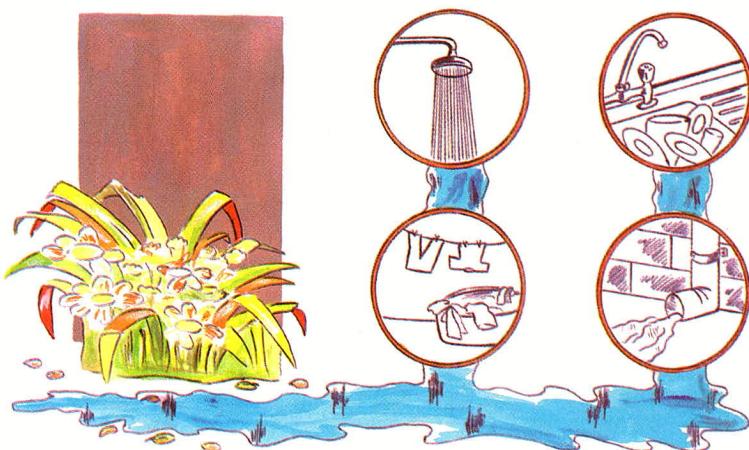
همچنین، به دلیل استفاده از انواع سم‌های آفت‌کش و مصرف کودهای شیمیایی و حیوانی در مزرعه‌ها، آلودگی در فاضلاب‌ها و آب‌های کشاورزی ایجاد می‌شود که با آبیاری زمین‌ها، این آب به خارج از مزرعه می‌رود و باعث پخش شدن سم‌ها و آلودگی محیط زیست می‌شود.

کشاورزان باید با راهنمایی مرۆجان کشاورزی در روستا از سم‌های آفت‌کش به مقدار لازم استفاده کنند تا از آلودگی بیش از حدّ محیط زیست جلوگیری شود.

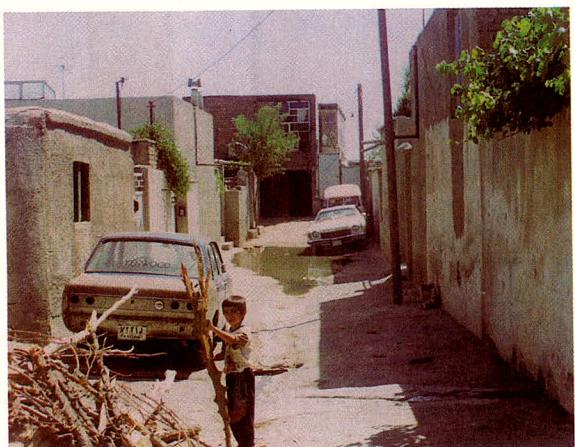
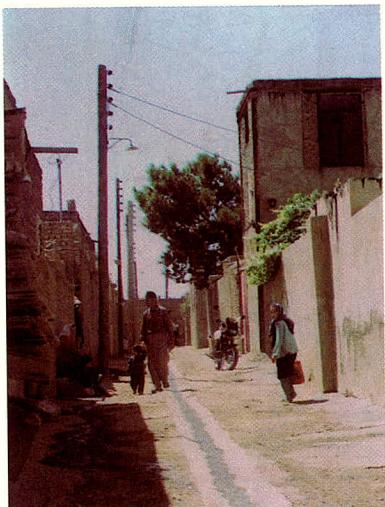
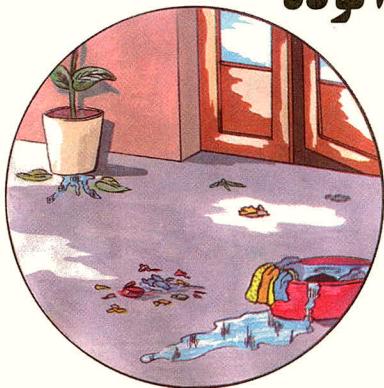
اثر آب آلوده در محیط زندگی انسان

جاری شدن فاضلاب‌های تصفیه نشده در محیط زیست، به بهداشت

مردم زیان می‌رساند و منظره محیط را زشت می‌کند. همچنین سبب به وجود آمدن بوهای ناخوشایند و زیادشدن حشرات مزاحم، به ویژه پشه و مگس می‌شود.

بیماری‌های آب آلوده

جاری شدن فاضلاب‌های تصفیه نشده در محیط زیست، باعث آلوده شدن آبها به میکروب‌های بیماری‌زا می‌شود که با تماس انسان با این آب‌ها، خطر سرایت بیماری‌های مختلف در بین مردم شیوع پیدا می‌کند. این آب‌ها باعث انتقال و سرایت بسیاری از بیماری‌های میکروبی می‌شوند. انسان به علت تماس یا آشامیدن آب‌های آلوده به بیماری‌هایی مثل حصبه، وبا، انواع اسهال‌های عفونی، یرقان عفونی، فلج اطفال، بیماری‌های ویروسی دیگر مبتلا می‌شود.

آب را کدنیز محیطی برای رشد و زیاد شدن عامل بیماری است و بیماری‌های مالاریا، تب‌زرد را به انسان منتقل می‌کند.

برای جلوگیری از جاری شدن آب‌های آلوده که پخش شدن میکروب‌ها و سرایت بیماری‌هارا به دنبال دارند باید همه مردم در هدایت و دفع صحیح آنها کوشش کنند.

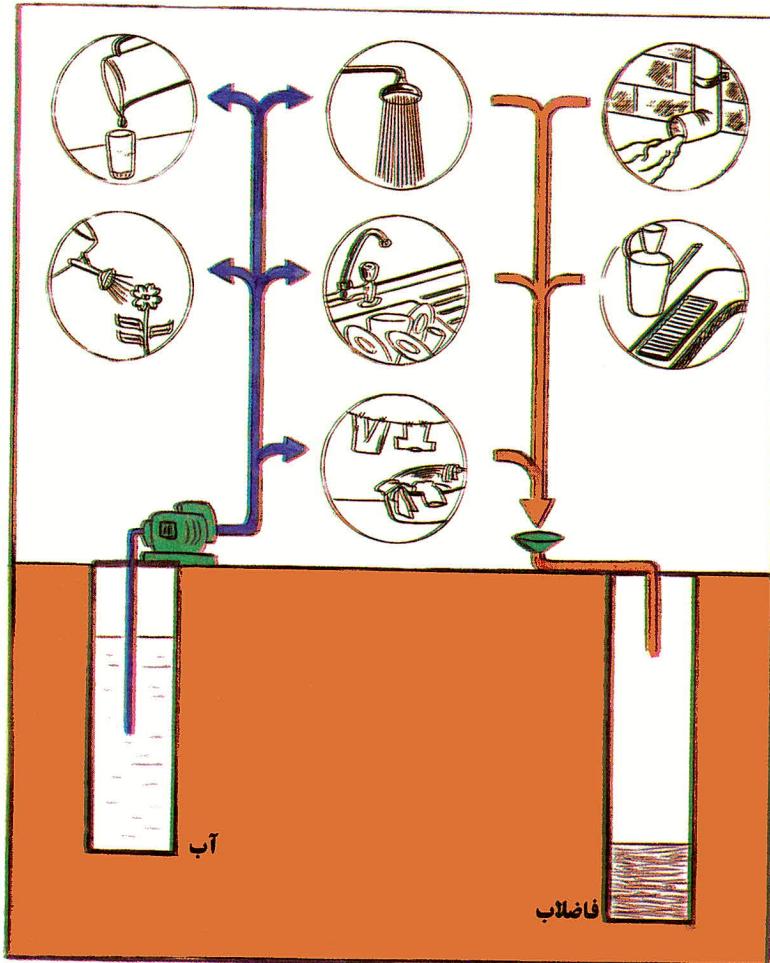
دفع بهداشتی آب‌های آلوده

از راه‌های دفع فاضلاب، حفر چاه فاضلاب در خانه‌هاست.

چاه فاضلاب باید تا ۱۰۰ متر از چاه آب آشامیدنی فاصله داشته باشد.

در چاه‌های فاضلاب نیز باید بسته باشد تا از جمع شدن حشرات و

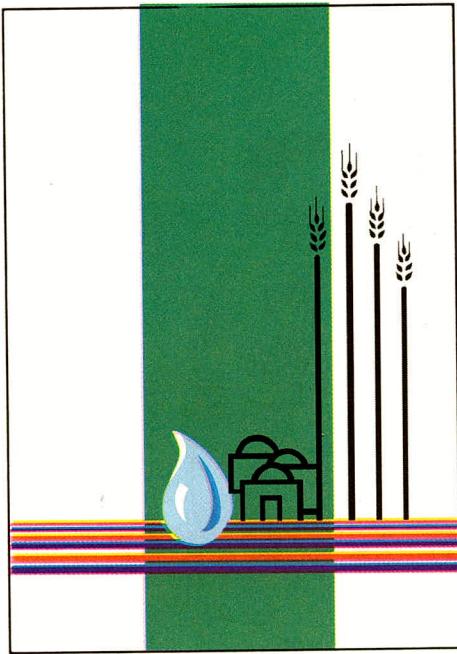
جانوران موذی و یا سقوط انسان و حیوان به داخل چاه جلوگیری شود.

در جاهایی که حفر چاه امکان ندارد، ایجاد کanal‌های سرپوشیده است.

می‌توان با ایجاد کanal‌های سرپوشیده فاضلاب را به نزدیک ترین جایی

که حفر چاه امکان دارد، انتقال داد.

بخش چهارم:

بهداشت و نگهداری دام

بهدایت دام سلامت انسان

محیط نگهداری دام

مکان نگهداری دامها باید با توجه به اصول بهداشتی ساخته شده باشد.

برای نگهداری دامها باید به رطوبت، نور، هوا و بستر مناسب توجه شود:

رطوبت: رطوبت لازم برای محیط زندگی دام از ۶۰ تا ۷۰ درصد است.

معمولأً رطوبت‌های کمتر از ۵۵ درصد باعث خشکی زیاد هوامی شود و ایجاد

گرد و غبار می‌کند. رطوبت‌های بالاتر از ۸۵ درصد هم موجب خیس شدن

بستر و جایگاه دام و بروز بیماری‌ها می‌شود.

نور: نور یکی از عوامل حیاتی برای بهداشت محیط و تولید بیشتر است.

در اسطبل‌های درسته جهت پنجره‌ها باید به صورتی باشد که نور کافی و

آفتاب به محیط برسد.

نور آفتاب به سه دلیل مهم است:

اول: عوامل بیماری‌زا را از بین می‌برد. دوم: به علت خاصیت شیمیایی

خود موجب ایجاد ویتامین «د» می‌شود که این ویتامین اثر زیادی در

محکم شدن استخوان‌های موجود زنده دارد.

سوم: موجب خشک شدن محیط دام می‌شود.

تهویه: نصب هوکش مناسب در اسطبل بسیار مهم است. جایگاه دام باید

دارای هوای پاک و سالم باشد. هوای آلوده و گازهای تولید شده و بوی بد باید

مرتب از جایگاه دام خارج شود.

باید دانست تهويه صحیح در جلوگیری از تولید بیماری‌های تنفسی نقش

مهمند دارد.

بستر دام: باید تقریباً خشک باشد و مواد بُرندۀ (تیز) در آن نباشد. البته همان طور که ذکر شد، خشکی زیاد بستر گرد و غبار تولید می‌کند و رطوبت زیاد بستر، باعث بروز اسهال خونی در دامها می‌شود.

بهداشت محیط دام

پاکیزه و سالم نگهدارتنمای زندگی دامها در سلامت و تندرستی آنها بسیار مؤثر است.

محل نگهداری دامها باید به طور مرتب تمیز و شسته شود و فضولات دامی از محل نگهداری آنها خارج شود.

ضد عفونی کردن، یکی از راههای تمیز کردن محل نگهداری دامهاست.

برای ضد عفونی کردن، ابتدا باید محل دام را از فضولات پاک کرد، سپس با استفاده از مخلوط کردن آب و آهک، کف و دیوارهای محیط را شست.

نظافت محیط دام، سبب از بین رفتن بیماری‌های مشترک بین انسان و دام و بیماری‌های دامی می‌شود. بیماری سل از بیماری‌هایی است که از راه خاک و فضولات به انسان سراحت می‌کند.

میکروب سل، علاوه بر مصرف شیر دام مسلول از راه هوانیز به انسان منتقل می‌شود.

از علایم این بیماری واگیر و خطرناک، رنگ پریدگی، سرفه‌های پی در پی گاهی همراه با خون، ضعف و کم اشتھایی است.

برای جلوگیری از بیماری‌های دام، با کمک دامپزشک، دام‌های خود را واکسینه کنید.

دفع بهداشتی فضولات دامی

دامداران باید به دفع بهداشتی فضولات دام خود توجه داشته باشند. جمع شدن فضولات در محل دام‌ها باعث تولید انگل و انتقال بیماری‌های خطرناک انسان و دام می‌شود.

همچنین زود فاسد شدن و تبدیل شدن فضولات، محل مناسبی برای رشد بسیاری از میکروب‌ها می‌شود و بوی نامطبوعی منتشر می‌کند.

برای جلوگیری از هر نوع بیماری، باید فضولات را پس از جمع آوری، به مکانی دورتر از محل سکونت انتقال دهیم و بعد از تبدیل به کود، از آنها در مزرعه‌ها استفاده کنیم.

به علاوه فضولات را در یک جا می‌توان جمع کرد و با خاک روی آنها را پوشاند، در این صورت حرارتی که در زیر خاک تولید می‌شود، از رشد مگس و عوامل بیماری‌زا جلوگیری می‌کند.

فضولات دائمی از بهترین کودهای مورد نیاز زراعت و با غبانی هستند، زیرا هم موجب تقویت خاک می‌شوند و هم خواص خاک را بهبود می‌بخشنند.

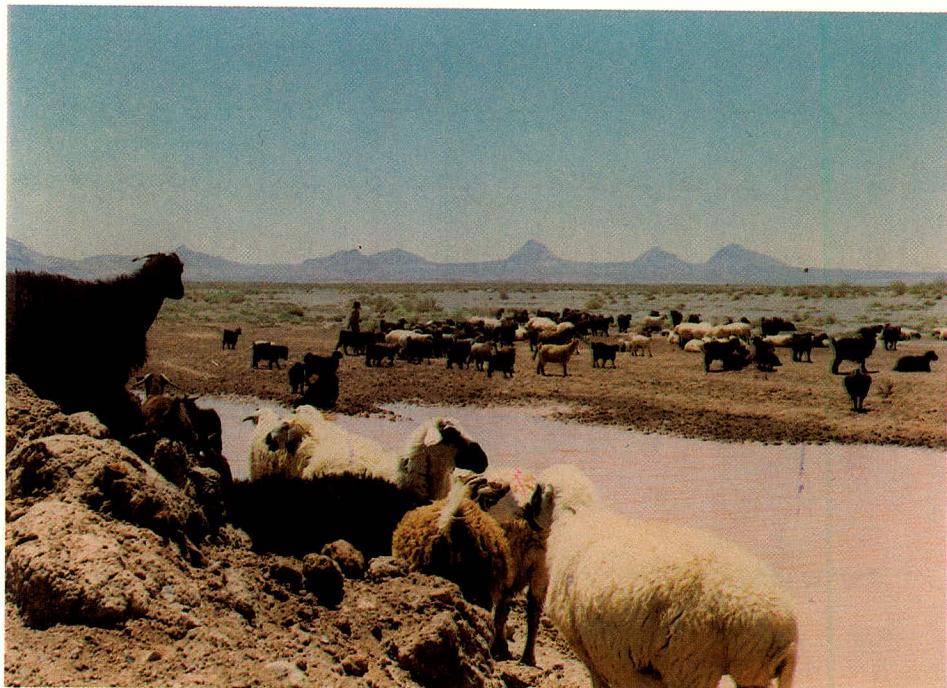

جايگاه مناسب دام

ساختن محیط بهداشتی و سالم برای دام بسیار مهم است. جایگاه باید در زمینی باشد، که آبگیر نباشد و خطر سیل برای آن وجود نداشته باشد.

چون وجود آب سالم و شیرین از مهم‌ترین نیازهای دامداری است، ایجاد جایگاه در محل‌هایی که آب شور و آلوده دارند، درست نیست.

در اکثر جاها گوسفندان بیشتر روزهای سال در محیط آزاد و فضای باز نگهداری می‌شوند و فقط در فصل زمستان و بدی هوا در جایگاه نگهداری می‌شوند.

جايگاه گوسفندان

جايگاه يا آغل گوسفندان به صورت باز و يا بسته است:

آغل بسته:

ساختمان آغل باید داراي تهويه، نور، گرما و فضای لازم برای دامها باشد.

در جلو يا اطراف آغل بسته، فضایي به نام بهار بند با نرده های چوبی يا

فلزی به ارتفاع ۱/۲۰ متر درست کنيد.

بهار بند به عنوان حیاط آغل بسته است، در روزهایی که هوای داخل آغل

خیلی گرم است و يا داخل آن را تمیز و ضد عفونی می کنید گوسفندان را به

آنجا ببرید.

آغل باز:

امروزه برای نگهداری گوسفندان، بیشتر از جايگاه باز استفاده می کنند. در

جلو هر جايگاه باز، زمینی برای گردش گوسفندان در نظر بگیريد. در جايگاه

باز برای هر رأس ۱ تا ۱/۵ متر مربع فضای باز در قسمت دارای سقف و ۱/۵ متر

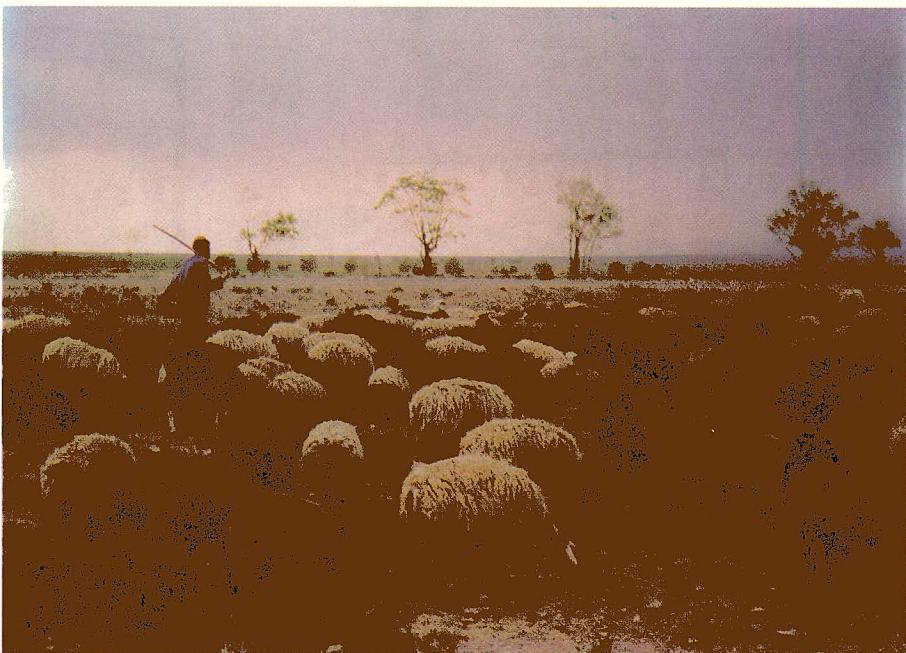
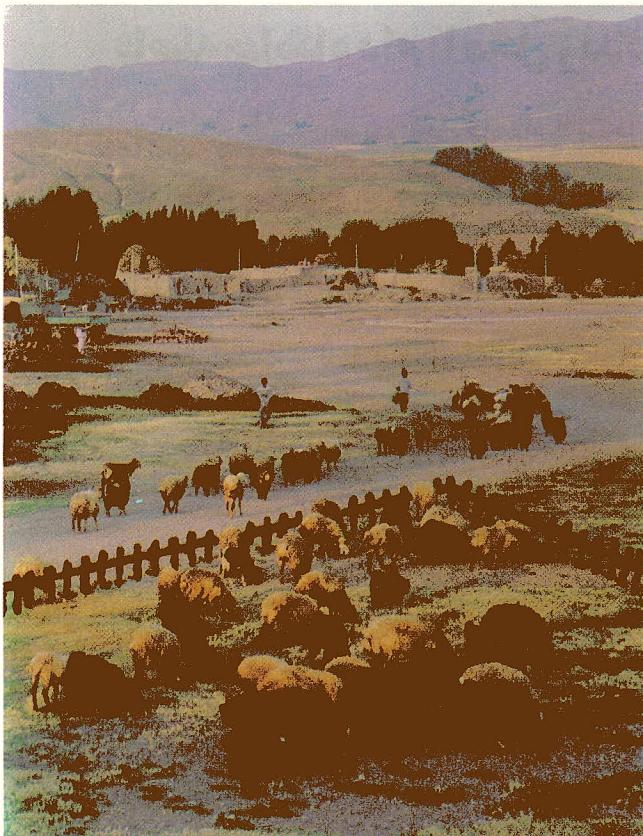
مربع فضای باز در بهار بند در نظر بگيريد.

در جايگاه بسته و باز در محل های مناسب تعدادی آخور و آشخور به

تعداد گوسفندان بسازيد.

در کنار جايگاه گوسفندان به منظور مبارزه با کنه مکانی برای سمپاشی

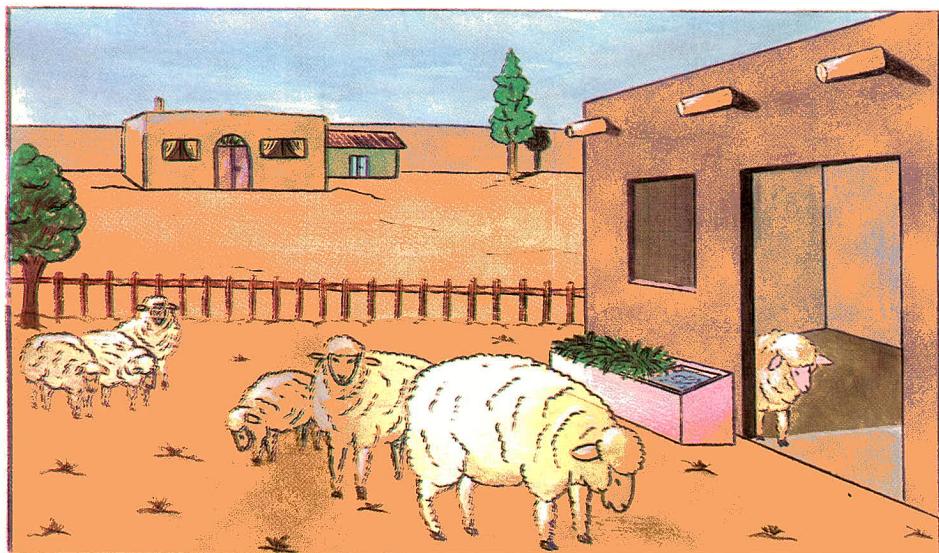
دامها احداث کنيد.

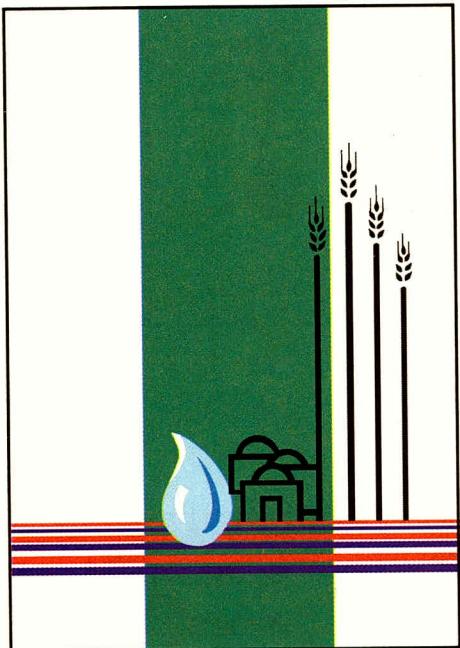

فاصله جایگاه دام تا محل زندگی انسان

از نظر بهداشتی فاصله کم بین جایگاه دام با محل زندگی انسان خیلی خطرناک است، زیرا بیماری‌های خطرناک دامها، از راه‌های مختلف به انسان منتقل می‌شود. همچنین باعث آلودگی محیط زیست انسان می‌شود.

جایگاه دامها باید دور از فرودگاه، راه‌آهن و جاده‌های اصلی خودروها باشد تا صدای وسایل نقلیه به دام‌ها نرسد. زیرا این‌گونه صدایها باعث ناراحت شدن دام می‌شوند و اثر منفی در تولیدمثل آنها خواهند داشت.

بخش پنجم:

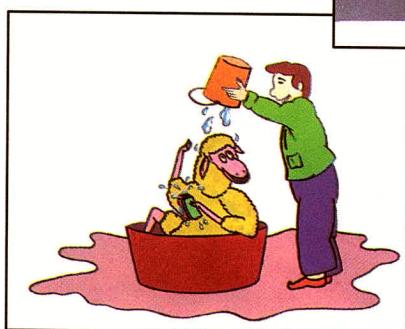
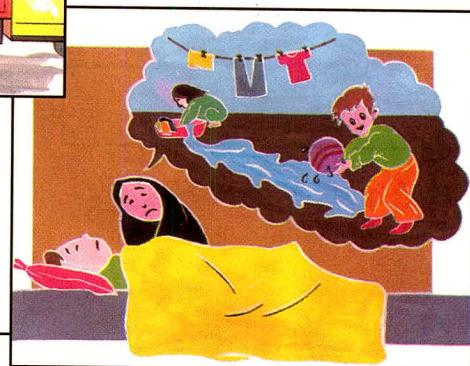
آنچه آموخته اید، چگونه عمل می کنید؟

محیط زیست سالم

سلامت و شادابی

زندگی سبز با دفع زباله

آب آلوده جاری
استقبال از بیماری

بهداشت دام

سلامت انسان

«چگونه به تمیزی و نظافت محیط زندگی خود کمک می‌کنید؟»

- به اطراف خانه، مدرسه و محله خود نگاه کنید.
فکر می‌کنید. چه چیزهای آلوده کننده‌ای در اطراف ماست؟
آیا دود انواع خودروها و قطارها، سوخت خانه‌ها، زباله‌ها، سوزاندن زباله‌ها، فاضلاب‌های جاری، فضولات دام‌ها و... آلوده کننده محیط ما نیستند؟
- شما تا چه حد در آلوده کردن محیط زیست خود سهم دارید؟
- برای پاکسازی محیط زیست خود، چه کارهایی می‌توانید انجام دهید؟
- از چه کسانی برای دفع آلودگی می‌توانید کمک بگیرید؟
- چگونه به کودکان خود آموزش می‌دهید که محیط زیست خود را پاک و سالم نگه‌دارند؟
- کدام یک از کارهایی که روزانه انجام می‌دهید به محیط زیست صدمه می‌زند؟
- برای این که به محیط زیست صدمه نزنید چه کارهایی می‌توانید، انجام دهید؟

پاسخ‌های خود را در مورد تمیزی و نظافت محیط زندگی بنویسید:

کمی فکر کنید شما هم می‌توانید انجام دهید

- آنچه در مورد محیط زیست و راههای حفظ بهداشت و سلامت آن می‌دانید به دیگران و کودکان خود نیز بگویید و آنها را راهنمایی کنید، زیرا فقط یک زمین وجود دارد و آن هم متعلق به همه مردم جهان و همه کودکان آینده است.
- نظافت و بهداشت را در همه جا: خانه، مدرسه، مسجد و مکان‌های عمومی و محیط‌زیست رعایت کنید تا محیط زیستی سالم، سبز و خرم داشته باشید.
- قوطی‌های فلزی، کاغذها و مقوایها، شیشه‌های شکسته و مانند اینها را دوباره استفاده کنید و یا در بسته‌های جداگانه جمع کنید و به مراکز جمع‌آوری زباله‌ها تحویل دهید تا دوباره استفاده شوند.
- اگر باغچه یا مزرعه کوچکی دارید، می‌توانید زباله‌های گیاهی و پس مانده‌های میوه و سبزی و غذاهای مانده روزانه خود را در جاهای مخصوص دفن کنید و بعد از مدتی از آن کود بسیار قوی برای گیاهان به دست آورید.
- آب جوی‌ها، چاه‌ها و رودخانه‌ها را آلوده نکنید، در آنها زباله نریزید و در پاکسازی آنها به طور فردی و گروهی تلاش کنید.
- با کندن چاه فاضلاب و یا ایجاد کanal از جاری شدن آب‌های فاضلاب در سطح کوچه و خیابان جلوگیری کنید تا از بروز بیماری‌های مختلف پیشگیری شود.

در مصرف آب صرفه‌جویی کنید و از به هدر رفتن آن و تبدیل به فاضلاب جلوگیری کنید.

- به گل‌ها و گیاهان آسیب نرسانید و سعی کنید با کاشت گل و گیاه و درختکاری در اطراف خانه و مدرسه خود به تمیزی هوای کمک کنید.
- با نظافت دام و طیور و بهداشت محل نگهداری آنها و رعایت فاصله جایگاه دام تا محل زندگی و رعایت کلیه موارد بهداشتی از بروز بیماری‌های دام و انسان جلوگیری کنید تا محیطی مناسب و دام‌هایی سالم و مفید داشته باشید.

پایان

منابع و مأخذ

۱- حلم سرشت، پریوش، بهداشت عمومی، انتشارات دانشگاه پیام نور

سال ۱۳۷۵

۲- دفتر آموزش زیست محیطی، محیط زیست خود را حفظ کنیم.

انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست، سال ۱۳۷۷

۳- سازمان آموزش کشاورزی، دامپروری (۱). انتشارات وزارت

کشاورزی. سال ۱۳۶۲

۴- منوری، سید مسعود (گردآورنده)، ملاحظات سیاسی در برنامه ریزی و

مدیریت زیست محیطی، جایگاه‌های دفع بهداشتی زباله، فصلنامه علمی

سازمان حفاظت محیط زیست، نشر، سازمان حفاظت محیط زیست، جلد

ششم. شماره اول، بهار ۱۳۷۳

۵- نوبل. دکتر گراهام، مترجم: بیات، اصغر، بهره‌وری سبز، فصلنامه

علمی سازمان حفاظت محیط زیست، نشر، سازمان حفاظت محیط زیست،

جلد دهم. شماره اول، بهار ۱۳۷۷

۶- نیلپروشان، محمدعلی، ضرابی، جلیل، میرفتاحی، محمدباقر،

بهداشت (برای حوزه‌های علمیه) نشر، وزارت بهداری، معاونت امور

بهداشتی، سال ۱۳۶۳

سازمان حفاظت محیط زیست

سازمان نهضت سوادآموزی